

KULTŪRAS UN SOCIĀLĀS ANTROPOLOĢIJAS NOZARE LATVIJĀ

Antropoloģija

- Kopš 19 gadsimta
- Fiziskā antropoloģija un etnoloģija (Krievija, Vācija)
- Kultūras un fiziskā antropoloģija (ASV)
- Sociālā un bioloģiskā antropoloģija (Eiropa: Lielbritānija, Francija)

Antropoloģija Baltijas valstīs 20.gs. sākumā un vidū

- Situācija Igaunijā un Latvijā salīdzināmas - pirms 2.P.k. uzsvars uz folkloras un materiālas kultūras katalogizāciju
- “Nāciju stiprinoša”, ne “impēriju stiprinoša” antropoloģija (Stocking 1982).
- Annist, Aet, and Maarja Kaaristo. 2013. Studying Home Fields: Encounters of Ethnology and Anthropology in Estonia. *Journal of Baltic Studies* 44 (2):121-151.
- Uzsver, ka ap 1960.gadu R-Eiropā un Z-Eiropā etnoloģija “antropoloģizējās”: pievērsa arvien lielāku vērību kultūras kontekstam, izpētes metodēm, pētniecības ētikai. Sal. A.Skreijas recenziju par Strods, H. Et al. 1969. *Latviešu etnogrāfija*. Rīga: Zinātne, 1969.

Latviešu diasporas impulsi sociālās un kultūras antropoloģijas attīstībai Latvijā

- Vispasaules Latviešu zinātnieku kongresā 1991. gada jūlijā ar referātiem piedalījās
- **Dr. Haralds Biezais:** “Svētā kategorijas sociālantropoloģisks pamatojums” un
- **Dr. Vieda Skultāne:** “Ieskats morālas rīcības teorijas veidošanas vēsturē”.
- Abi publicēti izdevumā: *Filozofija un teoloģija: rakstu krājums (Vispasaules latviešu zinātnieku kongress)*, sast.M. Kūle. Rīga: LZA Filozofijas un socioloģijas institūts.
- **Dr. Inta Gale-Kārpentere:** 1996. "Creating Separate Worlds of Birth through Talk" in: *Humanities and Social Sciences Latvia 2* (11), pp. 33-54.

Sociālās un kultūras antropoloģijas studiju iespējas

- Vītauta Dižā universitāte Kauņā no 1990.g. uzņem socioloģijas programmā ar specializāciju kultūras antropoloģijā (ar angļu apmācību valodu)
- 1993.g. to pabeidz AIVITA PUTNIŅA un KLĀVS SEDLENIEKS
- 1990-os gados ārvalstīs gan maģistra, gan doktora studiju programmās antropoloģiju iestājas vairāki interesenti, kas augstāko izglītību Latvijā ieguvuši tādās nozarēs kā valodniecība, filozofija, socioloģija, muzikoloģija.

Pirmās Latvijas doktorantu disertācijas

- 1995.g. gadā –MĀRTIŅŠ BOIKO Hamburgas Universitātes aizstāv disertāciju *Lietuviešu sutartines. Pētījums par Baltijas tautas mūziku*. Specializācija – etnomuzikoloģijā (mūzikas antropoloģijā)
- 1999. gadā doktora grādu (*PhD*) Kembridžas universitātē iegūst:

ROBERTS KĪLIS par disertāciju *Social organisation and knowledge of the past in a Latvian Siberian village* [“Sociālā organizācija un zināšanas par pagātni Sibīrijas latviešu ciemā”] un

AIVITA PUTNIŅA par disertāciju *Maternity services and agency in post-Soviet Latvia*. [“Dzemdniecība un aģentūra pēcpadomju Latvijā”].

Sociālā antropoloģija - socioloģijas paspārnē

- 2004. gadā BAIBA BELA-KRŪMIŅA aizstāv doktora disertāciju "Dzīvesstāsti kā sociāli vēstījumi" LU Sociālo zinātņu fakultātē.
- Iegūst socioloģijas zinātņu doktora grādu sociālās antropoloģijas apakšnozarē.
- 2006. gadā AGITA LŪSE iegūst doktora grādu (*PhD*) par disertāciju *Changing discourses of distress and powerlessness in post-Soviet Latvia* ["Pārmaiņas diskursā par garīgām ciešanām un bezspēcību pēcpadomju Latvijā"] Bristoles universitātes Sociālo un tiesību zinātņu fakultātē.

Profesionāla organizācija

- 1999. gada 25. novembrī – Latvijas Antropologu biedrības dibināšanas sapulce. Dibinātāji: BAIBA BELA-KRŪMIŅA, DACE BULA, DAINA JURIKA, ROBERTS KĪLIS, LAURA LOGINA, AGITA LŪSE, AIVITA PUTNIŅA, KLĀVS SEDLENIEKS, JURIS ZALĀNS.
- Kopš dibināšanas biedrība regulāri pulcē interesentus, lai apspriestu gan biedru, gan ārvalstu antropologu, gan radniecīgu nozaru – folkloristikas, vēstures, reliģijas studiju, sociolingvistikas, sabiedrības veselības, fiziskās antropoloģijas pārstāvju pētījumus.
- Konsultē maģistrantus un doktorantus, kas veic izpēti Latvijā (Anja Timm, Jeppe Linnet, Stefanie Lang u.c.)

Tulkojumi un terminoloģijas izstrāde

- Ap 400 antropoloģijas šķirklju izdevniecības “Norden” 1996.g. izdotajā “Svešvārdu vārdnīcā”.
- Gīrcs, Klifords. 1998. *Kultūru interpretācija*. No angļu valodas tulkojusi Agita Lūse. Rīga: AGB, 475 lpp. Ar izvērstu priekšmetu rādītāju. Tulkojuma zinātniskais redaktors – Dr.habil.theol. Leons Taivāns, terminoloģijas konsultants – Aldis Lauzis
- Pirmā sociālantropoloģijas mācību grāmata latviešu valodā: Ēriksens T.H. 2010. *Mazas vietas – lieli jautājumi. Ievads sociālantropoloģijā*. No norvēģu valodas tulkojusi Agnese Cimdiņa. LU Akadēmiskais apgāds: Rīga, 527 lpp.

Pirmie raksti krājumos latviešu valodā

- Kīlis, Roberts, sast. 1998. *Atmiņa un vēsture. No antropoloģijas līdz psiholoģijai*. Rīga.: N.I.M.S.
- 2002. gada aprīlī iznāk žurnāla „Kentaurs XXI” 27. numurs, kas pilnībā veltīts antropoloģiskiem pētījumiem par kultūru. Hrestomātisku tekstu (E.Līča, B.Meijerhofas, D.Sperbera, M.Godeljē u.c.) tulkojumus veic un komentārus tiem veido LAB biedri.
- Lūse, Agita, sast. 2002. *Cilvēks, dzīve, stāstījums: rakstu krājums*. Rīga: Latvijas Antropologu biedrība; Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts.

Cilvēkresursi nozarē šobrīd

Agnese Cimdiņa 2012 **PhD Bergenas Universitāte**, Sociālo zinātņu fakultāte, Sociālās Antropoloģijas nodaļa, (Norvēģija): „An Anthropology of Marketplace Behavior. Aspects of embeddedness in Norwegian Entrepreneurship in the Baltics.”

Dace Dzenovska 2009 **PhD Kalifornijas Universitāte Berklijā**: Provoking Tolerance: History, Sence of Self and Diiference in Latvia
Gareth Euan Hamilton 2012 **PhD Daremas Universitāte**, Lielbritānija: Selling, yet still social: The continuing rhetorical importance of a consociational personhood among the self-employed in eastern Germany

Agita Lūse 2006. **PhD Bristoles Universitāte**: *Mental distress in relation to social exclusion: the case of Latvia and prospects of a comparative study*

Lauren Monsein Rhodes **PhD Vašingtonas Universitāte**, Sietla, ASV: *Being Latvian: Discourse and Identity Among Individuals of Black African Descent*

Roberts Kīlis 1999 **PhD Kembridžas Universitāte**: Social organisation and knowledge of the past in a Latvian Siberian village

Aivita Putniņa 1999 **PhD Kembridžas Universitāte**: Maternity services and agency in post-Soviet Latvia

Ieva Raubiško 2012 **DPhil Oksfordas Universitāte**: Life in a Positive - Negative Space: Moral transformations in post-war Chechnya

Klāvs Sedlenieks 2013 **PhD Tallinas Universitāte**: «And burn today whom yesterday they fed": citizens and state in Montenegro.

Vieda Skultāns (prof. emerita, Bristoles Universitāte)

Pētnieciskie projekti un publikācijas

Ekonomika un tautas attīstība

- ESF projekts Latvijas Universitātē „Savs kaktiņš, savs stūrītis zemes – Latvijas lauku iedzīvotāju attīstības stratēģijas un kultūrvides pārmaiņas” ESF/LU projekts:
2009/0222/1DP/1.1.1.2.0/09/APIA/VIAA/087 2010 - 2012
(Agnese Cimdiņa, Klāvs Sedlenieks, Dace Dzenovska, Ieva Raubiško)
- „Quo Vadis, Europe?” Bratislavas Ekonomikas Augstskolas (Slovākija), Akureyri Universitātes (Islande) un Bergenas Universitātes (Norvēģija) kopprojekts, 2009 – 2010 (Agnese Cimdiņa)
- 2012-2014 Health4Growth, INTERREG IVC, Vidzemes plānošanas reģions, mazās un vidējās uzņēmējdarbības attīstība reģionā (Aivita Putniņa)

- „Finanšu un ekonomiskais pētījums par Neretas novada pašvaldības sniegto publisko pakalpojumu kvalitāti, to pilnveidi un uzlabošanu.” Neretas Novada Pašvaldība, SIA „Baltkosnults”, 2012 (Agnese Cimdiņa)
- 2006 - 2007 Mājsaimniecību izpēte un intervences plāns, Dānijas Bēgļu padome Čečenijas Republikā (Ieva Raubiško)
- 2007-11 Socialitāte un retoriskā kultūra situāciju interpretācijā: Antropoloģijas teorijas pielietojums Austrumeiropā, Economic and Social Research Council (Lielbritānija), Daremas universitātes doktorantūra (Gareth Hamilton)

Publikācijas

Sedlenieks, Klavs. 2013. "And burn today whom yesterday they fed": citizens and state in Montenegro. Tallinn: Tallinn University Press (PhD dissertation)

Sedlenieks, Klāvs. 2012. 'Dzīve valsts kabatās. Apzināta izvairīšanās no valsts kā izdzīvošanas (attīstības) stratēģija Latvijas laukos.' In Agnese Cimdiņa and Ieva Raubiško (eds). *Dzīve, attīstība, labbūtība Latvijas Laukos*. pp 88-117 Rīga: Zinātne

Sedlenieks, Klavs, 2011. Vai Cibiņš bija lāga zēns? *Akadēmiskā dzīve* Nr 48, 2011/2012, lpp 60-74

Sedlenieks, K. 2003 Corruption in the process of issuing building permits. Riga: Providus

Cimdiņa, Agnese. 2014. „*The Unnoticed Entrepreneurship and Innovation in Latvia's Rural Economy.*” *Journal of Baltic Studies*. Vol.45.No.1.pp.79-104. Routledge.

Cimdiņa, Agnese. 2012. “*The Embeddedness of Rural Life: The Case of Latvia.*” *Humanities and Social Sciences: Latvia. Volume 20, Issue 2*. Riga: University of Latvia.

Cimdiņa, Agnese un Raubiško, Ieva. 2012. *Cilvēks un Darbs Latvijas Laukos: Antropoloģisks Skatījums*. Rīga: Zinātne.

Cimdiņa, Agnese un Raubiško, Ieva. (red.) 2012. *Dzīve – Labbūtība - Attīstība Latvijas Laukos*. Rīga: Zinātne. Lpp.264.

Cimdiņa, Agnese un Raubiško, Ieva. 2012. “Dzīvot dzīvojam jeb dzīve attīstības kontekstā”. *Dzīve – Labbūtība - Attīstība Latvijas Laukos*. A. Cimdiņa un I. Raubiško (red.), 7-33. Rīga: Zinātne.

Cimdiņa, Agnese. 2012. *An Anthropology of Marketplace Behavior. Aspects of embeddedness in Norwegian entrepreneurship in the Baltics*. Dissertation for the degree philosophiae doctor (PhD) at the University of Bergen, Norway. Pp.318.

Cimdiņa, Agnese. 2011. “Lauku dzīves racionalitāte un kultūrsociālā iesakņotība”, *Akadēmiskā Dzīve*, 48., 35-46.

Cimdiņa, Agnese. 2009. “The Otherness of Eastern Europe? The Socially Constructed Marketplace as an International Business Arena”, in *Changing Economies and Changing Identities in Postsocialist Eastern Europe*, edited by Ingo W. Schroeder and Asta Vonderau, 129-155. Lit Verlag, Halle Studies in the Anthropology of Eurasia.

Medicīnas antropoloģija: biotehnoloģijas un bioētika

Putniņa, Aivita, Linde, Zane (2011) Review on the Development of Medical Anthropology in Latvia. In Cargo 1, 2, pp. 136-142.

- 2013- 2017 COST Action IS1201 Individuals, Societies, Cultures And Health: Disaster Bioethics: Addressing Ethical Issues Triggered By Disasters
- 2009-2011 7. IP līdzfinansēts projekts „Līdzdalība lēmumu pieņemšanā zināšanu intensīvā politikas laukā”, nacionālā projekta vadība, SSH-CT-2008-225327
- 2010-2013 ESF līdzfinansēts projekts “Kapacitātes stiprināšana starpnozaru pētījumos biodrošībā”
Nr.2009/0224/1DP/1.1.1.2.0/09/APIA/VIAA/055 2007 UNESCO projekts Genoma izpētes projekta Latvijā sabiedriskie aspekti, LU Bioētikas un biodrošības centrs, analīze, rekomendāciju izstrāde
- 2003-2006 ES 6. Ietvara projekts Biomedicīnas izaicinājumi (Aivita Putniņa)

Publikācijas

Putniņa, A. (2013) Bioethics and power: Informed consent procedures in post-socialist Latvia. *Social Science and Medicine*. Apr 3. pii: S0277-9536(13)00209-8. doi: 10.1016/j.socscimed.2013.03.040.

Putniņa, A. (2011) Managing trust and risk in new biotechnologies: the case of population genome project and organ transplantation in Latvia. In *Exploring Central and Eastern Europe's Biotechnological Landscape*. Robbins, Peter (Ed.) Springer

Putnina, Hansson, Lundin, Kaleja, Idvall (2011). Framing the public: the policy process around xenotransplantation in Latvia and Sweden 1970-2004. *Science and Public Policy*, 38(8).

Mezinska, Putnina, Mileiko (2011) [Sharing Responsibility in Gamete Donation: Balancing Relations and New Knowledge in Latvia. *Medicine Studies*, 2011, Volume 3, Number 3: 185-196.](#)

Putnina, Griessler, Erich; Beynon-Jones, Sian; Biegelbauer, Peter; et al. (2012) Xenotransplantation as policy problem: Comparing public debate and policies in an international perspective. *Xenotransplantation*, Vol. 19, 1: 15.

Medicīnas antropoloģija: garīgā veselība

- 2008.-2013 „Psihiatrijas pacientu un viņu interešu aizstāvības organizācijas Eiropā un Latvijā”, [European Agency For Fundamental Rights](#), starptautiskas nevaldības organizācijas, kā [Mental Health Europe](#), *Resursu centrs cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem* „[Zelda](#)”, [Jūrmalas Invalīdu biedrība](#) „[Anima](#)”, biedrība „[Veselības projekti Latvijai](#)”, [Latvijas Psihiatru asociācija](#) u.c.
- 2007-2008 Latvijas Zinātnes padomes finansēts pētījums „Pārvarot stigmatizējošus stereotipus par psihiska rakstura traucējumiem Latvijā: personisko pieredžu un ikdienas un profesionālo zināšanu integrācija” (projekta nr. 07.2072) (Agita Lūse)

Medicīnas antropoloģija: reproduktīvā veselība, vardarbība

2007 PVO projekts Nacionālais ziņojums par vardarbību ģimenē un veselību, projekta zinātniskā vadība, analīze, rekomendāciju izstrāde

Reproduktīvās veselības pētījumi 2003, 2011

Tautas ataudze, dzimtes attiecības un vardarbība

- 2007-2009 ES 6. Ietvara projekts “Kvalitāte dzimumu + līdztiesības politikā” Centrāleiropas Universitāte, Budapešta, Ungārija
- 2012-2013 EIGE (European Institute for Gender Equality): projekts; Aletta un E-Quality, Atria (Dzimumu līdztiesības un sieviešu vēstures institūts): Pekinas darbības platformas H sadaļas – dzimumu līdztiesības institucionālais mehānisms izpēte
- 2012 EIGE projekts „Study on the involvement of men in gender equality in the EU27” 2013 SIA
„Projektu un kvalitātes vadība” vadošā pētniece, pētījuma „Tautas ataudzi ietekmējošo faktoru izvērtējums” veikšana (Aivita Putniņa)

Publikācijas

Putniņa, A. 2011 Invisible families - imagining relations in families based on same-sex partnerships. Recasting Anthropological Knowledge. Eds. J. Edwards, M.P. Šteger. Cambridge University Press. Pp. 106-125. ISBN: 9781107009684

Putnina, A. 2017. Sexuality, masculinity and homophobia: Latvian case In *Everyday life of GLBT in Eastern and Central Europe*. The Peace Institute (Institute for Contemporary Social and Political Studies, Ljubljana, Slovenia)

Etniskās attiecības

Vieda Skultāns kopš 2013. gada vada projektu “Etniskā un naratīvā dažādība dzīvesstāstu konstrukcijās Latvijā” LU FSI.

(2014, Decembris) “From Portrayal to Perception: Individuals of Black African Descent in Latvia”, ENAR Publication on *People of Black African Descent in Europe and Black Europeans*

2013 “Blackface in Latvia”, *Satori*

2012 (2014) *Being Latvian: Discourse and Identity Among Individuals of Black African Descent* (PhD dissertation)
(Lauren Monsein Rhodes)

Muzeji un kultūra

Museums Revealed – pirmais muzeja izglītības simpozījs Latvijā (sagatavošanā) Lauren Monsein Rhodes, Laima Ruduša “Museum (Mis) Education in Latvia”, *Journal of Museum Education*

Lauren Monein Rhodes 2014 “Kultūras telpas ietekme sabiedrībā ”, Satori

Aivita Putniņa, 2011 Transformations of the House of Culture in Civil Society: A Case study of Rural Women's Culture Projects in Latvia. In *Reconstructing the House of Culture: Community, Self, and the Makings of Culture in Russia and Beyond*. Eds. B. Donahoe, J.O. Habeck. Berghahn Books. pp. 213-237.()

Cimdiņa, Agnese un Cimdiņa Ausma. 2010. “Lāčplēša tēls ārpus literārās telpas”. *Lāčplēša ceļš pasaulē: latviešu eposs un Eiropas eposu tradīcijas*, Ausma Cimdiņa, Ojārs Lāms (red.), 267.-283. Rīga: Zinātne.

Radoši pētījumi

- 2013 - 2014 Mistrus Media „Rīga 2014” projektā „Force Majeure” darbā pie vairākām dokumentālām filmām
- Sadarbība ar muzejiem

Studiju programmas

- Rīgas Stradiņa Universitāte

Sociālā antropoloģija MSP

Fokuss: padziļinātas zināšanas antropoloģijas teorijās, metodēs un dažādu reģionu kultūru un sabiedrību pētījumos

Virziens: socioloģija, politoloģija un antropoloģija

- Latvijas Universitāte

Kultūras un sociālā antropoloģija MSP un BSP

Fokuss: publiskā antropoloģija

Kopš 2014. gada studijas pieejamas angļiski

Virziens: valodu un kultūru studijas

Plāni

2014 Wenner Gren institucionālās attīstības grants

Antropoloģijas doktorantūras attīstībai starp

- LU, RSU un
- Tallinas Universitāti Igaunijā,
- Vītauta Dižā Universitāti Lietuvā

Noslēgumā

Lūgums un aicinājums

- papildināt Latvijas Zinātņu padomes Zinātņu nozaru un apakšnozaru sarakstu ar sekojošu jaunu nozari un apakšnozari: Antropoloģija, ar apakšnozari Kultūras un sociālā antropoloģija

(identiski LU Rīkojums 1/350, 30.12.2011 par zinātņu nozarēm)

- Papildināt AIP apstiprināto nozaru sarakstu profesoru padomju izveidošanai: Antropoloģija